

Forsknings- och utvecklingsenheten

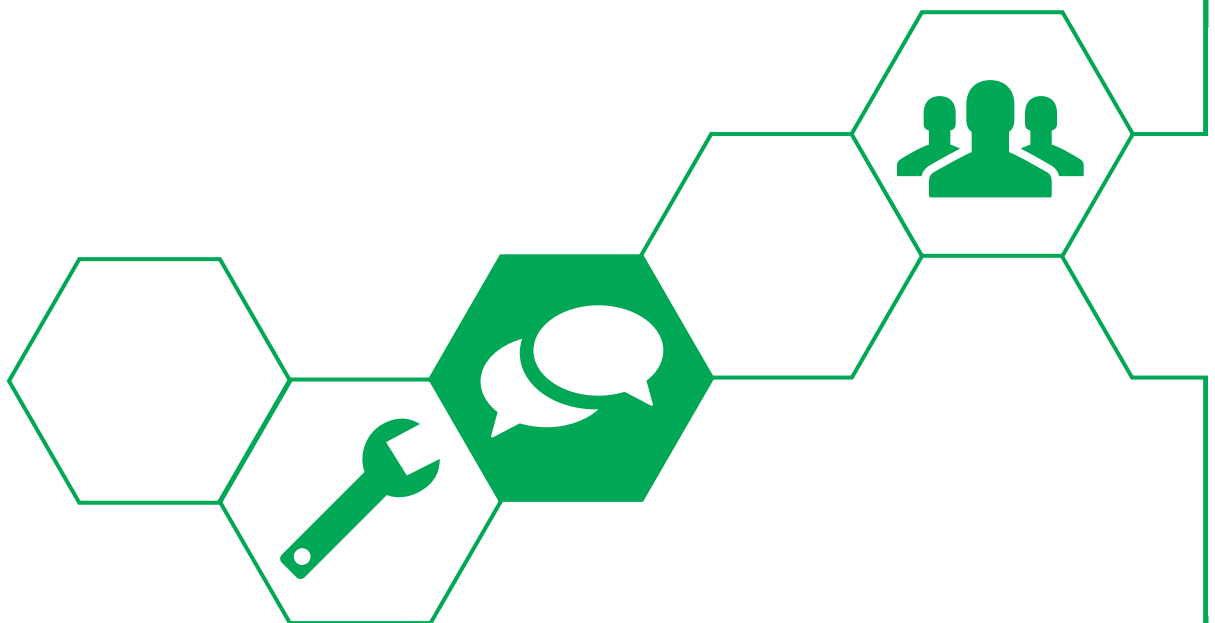
Habilitering och hjälpmedel

FoU-rapport 5/2018

Kulturell kompetens i habiliteringsarbetet

En studie av kommunikation med familjer från andra kulturer

Verksamhet:	Barn- och ungdomshabiliteringen Habilitering och hjälpmedel, Region Skåne
Enhet:	Barn- och ungdomshabiliteringen Malmö
Projektansvarig chef:	Eva Johnsson, enhetschef eva.h.johnsson@skane.se
Projektets medarbetare:	Lina Buch-Jepsen, leg logoped lina.buch-jepsen@skane.se Emma Gotthardsson, leg logoped emma.gotthardsson@skane.se
Handledare vid FoU-enheten:	Pernille Holck, chef FoU pernille.holck@skane.se
Utgivning:	Mars 2018
ISBN:	978-91-7261-318-8
Layout:	Kommunikationsenheten

FoU-enheten strävar efter att publicera rapporter av hög kvalitet i ett kortfattat format. Syftet är att öka tillgängligheten och användningen av den kunskap som utvecklats inom vår förvaltning. Det finns alltid möjlighet att kontakta oss på FoU-enheten för att få ytterligare information. Läs mer på vår webbplats skane.se/habilitering/fou. Vid referens till rapporten ange: Buch-Jepsen, L. & Gotthardsson, E. (2018). *Kulturell kompetens i habiliteringsarbetet. En studie av kommunikation med familjer från andra kulturer*. FoU-rapport 5/2018, FoU-enheten, Habilitering och hjälpmedel Region Skåne.

© Habilitering och hjälpmedel, Region Skåne

Sammanfattning

Inom barn- och ungdomshabiliteringen finns många olika kulturer representerade bland familjerna. Med syftet att möjliggöra att likvärdiga insatser erbjuds till barn med kommunikationssvårigheter med olika kulturella och språkliga bakgrunder har en litteraturstudie och en föräldraintervju genomförts.

Den evidens som ligger till grund för habiliteringens insatser är främst baserad på resultat från studier gjorda i västerländska kulturer, vilket gör att det kan vara svårt att veta vilka insatser som ger bäst resultat för familjer med annan kulturell bakgrund. I den vetenskapliga litteraturen framkommer det även att det finns risk att man som professionell har stereotypa uppfattningar om familjer från specifika kulturer, då man i bedömningar och samtal omedvetet utgår från sina egna kulturella värderingar.

Studiens resultat visar att det är viktigt att personalen inom barn- och ungdomshabiliteringen får insikt i sin egen kultur och hur den påverkar arbetet med familjer med annan kultur. Som personal behöver man även få mer kunskap om hur man leder ett samtal för att få information om vad som är viktigt för familjen, och därigenom lättare kunna sätta för familjen relevanta mål. För familjer med annan kulturell bakgrund behövs mer tid för kartläggning och reflektion vid en insats. Slutligen behövs det tillfällen för information, reflektion och diskussion kring olika kulturer.

Förväntad nytta för patienten är att familjerna möts av personal med större kommunikativ kulturell kompetens, samt att de mål som sätts och de metoder som väljs är bättre anpassade till familjens behov.

Förord

Habiliterings- och hjälpmedelsförvaltningens verksamhetsidé är att stärka individens kraft och frihet att forma sitt eget liv. Vi ska med professionella insatser arbeta för att åstadkomma livskvalitet i livets alla skeden för barn, ungdomar och vuxna med varaktig funktionsnedsättning. I samarbetet mellan forsknings- och utvecklingsenheten och verksamheterna sker en ständig granskning av nya och rådande metoder för att kontinuerligt kunna förbättra kvaliteten i de olika habiliteringsinsatserna.

Forsknings- och utvecklingsenheten har som uppdrag att stödja en evidensbaserad praktik, stimulera och stödja systematisk kunskaps- och kompetensutveckling samt att skapa en kultur av kritiskt och vetenskapligt tänkande. Forsknings- och utvecklingsrapporterna utgår från en frågeställning från praktiken som relateras till aktuell forskning och professionell erfarenhet och som leder vidare till en studie på vetenskaplig grund. En viktig del i arbetena är att visa hur resultaten kan användas och kommuniceras i verksamheten för att på så sätt bidra till kunskapsutvecklingen.

I detta arbete har kulturella aspekter på de insatser som erbjuds till barn med kommunikationssvårigheter studerats. Projektet har genomförts av leg logopederna Lina Buch-Jepsen och Emma Gotthardsson vid barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö. Chefen vid forsknings- och utvecklingsenheten med dr Pernille Holck har varit handledare. Arbetet har genomförts med stöd från före detta och nuvarande enhetscheferna Lena Karlelid och Eva Johnsson samt före detta och nuvarande verksamhetscheferna Margareta Nilsson och Petra Bovide. Det har genomförts och delvis finansierats med stöd av forsknings- och utvecklingsmedel.

Malmö mars 2018

Pernille Holck
Dr med vet, leg logoped
Chef för Forsknings- och utvecklingsenheten
Habilitering och hjälpmedel

Innehåll

1. Bakgrund	6
1.1 Kulturella aspekter på kommunikation	6
1.2 Kulturella kontinuum och kommunikation	7
1.3 Kulturer i förändring.....	9
1.4 Kulturella aspekter på insatser kring kommunikation.....	9
2. Syfte	9
3. Metod	10
3.1 Beskrivning av insatsen	10
3.2 Deltagare.....	10
3.3 Etiska överväganden.....	12
3.4 Materialinsamling	13
4. Resultat	13
4.1 Att vara medveten om sin egen kultur – egenbedömning/introspektiv granskning	13
4.2 Att förstå olika kommunikativa beteenden - synkroni.....	14
4.3 Att ställa frågor för att få kunskap om familjers kultur - kartläggning	15
4.4 Att kartlägga kultur	17
4.6 Ansvar i relationer	18
4.7 Hierarki i relationer	19
4.8 Hantering av osäkerhet/risk	19
5. Diskussion	19
6. Slutsatser	23
7. Implementering	23
Referenser	24
Bilagor	26

1. Bakgrund

Inom barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö har uppskattningsvis 70-80 % av patienterna en annan kulturell bakgrund (Lena Karlelid, personlig kommunikation, 161122). Trots detta finns det inte tillräcklig kunskap om vilka anpassningar som behövs för dessa patienter och deras familjer vad gäller kommunikationsinsatser. I dagsläget är de kommunikationsinsatser som erbjuds på habiliteringen anpassade till familjer med svensk bakgrund.

De utmaningar som till exempel en habiliteringsverksamhet möter i planering och genomförande av insatser riktade till patienter med kommunikationssvårigheter och annan kulturell bakgrund anses av Soto och Yu (2014) vara hur man bedömer den språkliga förmågan, hur man stimulerar språkutvecklingen, vilket språk interventionen ska ges på samt hur man stöttar familjer som talar ett annat språk och kommer från en annan kultur.

Crago (1992; citerad i Soto och Yu, 2014) beskriver att språkinläring har sin grund i barns deltagande i kulturellt meningsfulla aktiviteter. Deltagandet i dessa aktiviteter och interaktionen som uppkommer i aktiviteterna speglar de kulturella värderingar och sociala vanor som finns hos dem som talar språket. Den språkliga förmågan utvecklas genom att man är delaktig i en kultur, vilket i sin tur leder till att man får bättre förutsättningar att delta i den kulturen. Utifrån detta tankesätt kan insatser kring språk och kommunikation inte brytas ut ur den kulturella kontext barnet befinner sig i. De insatser som erbjuds från habiliteringen behöver anpassas till det behov av kommunikation barnet har utifrån sin kulturella kontext.

1.1 Kulturella aspekter på kommunikation

Att sätta mål för insatser riktade till barn från andra kulturer än den egna kräver att man förstår föräldrars idéer, tankesätt och värderingar vad gäller familjens och barnets resurser och behov. För att kunna planera insatser kring ett barns kommunikation är det viktigt att ha förståelse för familjens uppfattning av barnets kommunikationssvårigheter och vilka konsekvenser svårigheterna ger. Det räcker inte att bara se vad svårigheterna består av utifrån de bedömningar som görs av de professionella (Westby, 1990; Westby, Burda & Mehta, 2003).

1.2 Kulturella kontinuum och kommunikation

Kulturer kan delas in efter förhållande till ansvar i relationer, hierarki i relationer och hantering av osäkerhet/risk. Tre kulturella kontinuum påverkar kommunikationen och kommunikationsutvecklingen och även det språkliga innehållet och användandet av språk i interaktion med omgivningen (pragmatik; Hwa-Froelich & Vigil (2004); Vigil & Hwa-Froelich (2004)).

Ansvar i relationer

När det gäller ansvar i relationer talar Chao (1994; citerad i Hwa Froelich & Vigil, 2004) och Vigil och Hwa-Froelich (2004) om ett kontinuum; från att värdera självständighet till att värdera ömsesidigt beroende. I kulturer som värderar självständighet i relationer använder man mer pronomen som "jag" och "du" och betonar självständighet, emotionellt oberoende, individuellt initiativtagande, ekonomisk trygghet, vänskapsförhållanden och rätten till ett privatliv och till att söka tillfredsställelse (Chao 1994; citerad i Hwa Froelich & Vigil, 2004). I kulturer som värderar ömsesidigt beroende i relationer är gruppens mål viktigare än individens, och det är viktigt att vara överens och att visa att man är överens. Dessa kulturer använder oftare pronomen som "vi" och "oss" och uttrycker verbalt att alla ska vara inkluderade i gruppen. Man uttrycker vikten av att fatta gemensamma beslut i gruppen, att vara solidarisk med gruppen, att ha en identitet i gruppen och att vara känslomässigt beroende av gruppen. Föräldrar uppfostrar sina barn till att vara beroende av gruppen och föräldrarna istället för att tidigt bli självständiga.

Hierarki i relationer

Hwa Froelich och Vigil (2004) beskriver vidare ett kontinuum vad gäller hierarki i relationer, från hierarkiska till icke-hierarkiska kulturer. Typiskt för icke-hierarkiska kulturer, till exempel västeuropeiska och nordamerikanska kulturer, är rak verbal kommunikation, ofta i kombination med indirekta instruktioner och frågor. Ett exempel på en indirekt instruktion skulle kunna vara "Ditt barn har en intellektuell funktionsnedsättning, det vore bra om ni skulle kunna göra någon av de insatser vi pratat om". Även om man har olika grad av auktoritet så behandlar man varandra jämlikt genom att bland annat använda informell kommunikationsstil och dela med sig av sina åsikter. Frågor och förslag är ett indirekt sätt man använder för att ge instruktioner, ett sätt som visar respekt för individens autonomi. Dock förväntas man följa dessa instruktioner om de ges av en person med auktoritet.

I hierarkiska kulturer som till exempel i Asien och Afrika är det viktigt att respektera äldre och personer med makt, att vara artig och att visa

respekt. Man använder icke-verbala beteenden som till exempel nickningar för att undvika konflikter och för att visa respekt, även om man inte håller med. Man ger tydliga direkta instruktioner i motsats till indirekta. Ett exempel skulle kunna vara "Ditt barn behöver att ni gör denna insats för att utvecklas". Man använder även modellinlärning och visuella ledtrådar som pekning för att lära barn nya beteenden istället för att ställa frågor och lära dem strategier för att ta till sig kunskap. Detta gör att barnet blir beroende av vuxna för att lära sig nya beteenden, något som värdesätts inom hierarkiska kulturer.

I Vigil och Hwa-Froelich (2004) ges exempel från kinesisk kultur, en kultur som beskrivs som hierarkisk och som värderar ömsesidigt beroende. Föräldrar med en kinesisk kulturbakgrund har generellt ett mer auktoritärt och icke-responsivt sätt att stötta sina barn i skolan, vilket har resulterat i goda skolprestationer. När amerikanska föräldrar försökte använda samma sätt ledde det dock inte till att deras barn presterade bättre i skolan. Man tolkade detta som att det kinesiska föräldrasättet är kopplat till sättet att uppfostra i den kinesiska kulturen. Därmed är det kontextuellt grundat och ses som positivt av barnen och leder till goda skolresultat. När det sätt som passar i den kinesiska kulturen överförs till amerikanska förhållanden är förhållningssättet däremot inte grundat i den kulturella kontexten, därav sämre resultat (Chao 1994; citerad i Hwa Froelich & Vigil, 2004).

Hantering av osäkerhet/risk

Hantering av osäkerhet/risk kan ses som ett kontinuum från icke-undvikande till undvikande av osäkerhet vad gäller regler, samhällsstrukturer och interaktioner. Om man till exempel kommer från en icke-undvikande kultur så fostras barn till att ställa frågor, ta risker, utforska och vara kreativa. Om man undviker osäkerhet så fostras barn till att undvika risktagande, att lyssna på föräldrarna, att öva och imitera korrekt och att följa modeller. Föräldrarna berättar precis vad som ska göras. När föräldrar som kommer från en kultur som undviker osäkerhet får otydliga råd, kanske presenterade som frågor eller förslag, är det inte säkert att de förstår vad de ska göra och tränar därför till exempel inte med sina barn. Hwa-Froelich och Vigil (2004) beskriver även att barn som kommer från en kultur som undviker osäkerhet i testsituationer kan låta bli att svara på frågor om de inte är säkra på svaren.

1.3 Kulturer i förändring

Det finns en risk att man som professionell har stereotypa uppfattningar om familjer från specifika kulturer, vilket kan få negativa konsekvenser i det kliniska arbetet. Det är viktigt att ta hänsyn till den variation som kan finnas inom kulturen (Khamis-Dakwar & Khattab, 2011). Det är också viktigt att komma ihåg att alla kulturer är under ständig förändring och att ingen kultur är ett statiskt fenomen. Inom alla kulturer finns variationer som avspeglas i olika samhällen och familjer och som är beroende av till exempel utbildning, andraspråksinlärning, socialisation och politiska förändringar (Crago, 1992).

1.4 Kulturella aspekter på insatser kring kommunikation

Det är av avgörande betydelse att man är medveten om kulturella skillnader när man rekommenderar och genomför insatser riktade till personer från andra kulturer än den kultur som insatsen utvecklats i. Det finns få studier på kultur och kommunikation gjorda i icke-västerländska kulturer (Lieven & Stoll, 2013). Van Kleek (1992) undersökte de teorier om kommunikationsutveckling som ligger till grund för de föräldrautbildningar som är framtagna av The Hanen Centre. Van Kleek (1992; citerad i Marshall, 2000) rapporterade att dessa antaganden var mycket kulturspecifika och eventuellt inte kan generaliseras till andra kulturer.

Snow (1995; citerad i Marshall, 2000) beskriver att de språkliga intryck barn får varierar beroende på vilken kultur de växer upp i. Många insatser som det finns god evidens för är baserade på forskning gjord på amerikansk och europeisk medelklass. Det är väl dokumenterat hur amerikansk medelklass anpassar sitt språk i samtal med barn och hur anpassningen underlättar barnens språkutveckling. Det är dock inte självklart att denna evidens kan överföras på andra kulturer. Crago och Eriks-Brophy (1993; citerad i Marshall, 2000) betonar vikten av att inte korrigerar föräldrars kommunikation med sina barn, och Crago (1992; citerad i Marshall, 2000) antyder att det kan ha negativa effekter att förändra föräldrarnas kommunikationsstil.

2. Syfte

Studien syftar till att undersöka vilka förutsättningar som är viktiga i mötet med familjer från andra kulturer och därigenom möjliggöra att likvärdiga insatser kan erbjudas till barn med olika kulturell och språklig bakgrund.

3. Metod

3.1 Beskrivning av insatsen

En litteratursökning gjordes för att få en bild av det aktuella forskningsläget. Sökningen gjordes kring hur insatser till familjer påverkas av både familjens och de professionellas kulturella och språkliga bakgrund. Fokus lades på somaliska och arabiska kulturer samt västerländsk kultur. Exempel på sökord är "cultural aspects", "children" och "communicative development".

Resultaten från litteraturstudien låg till grund för intervjuer med föräldrar till barn med arabisk eller somalisk bakgrund på barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö.

Intervjuerna utformades enligt metoden för etnografiska intervjuer (Westby, 1990). Samtalet inleddes med en av följande deskriptiva frågeställningar:

- Berätta om er kultur!
- Beskriv en typisk dag!
- När kommunicerar ditt barn?
- I vilka situationer kommunicerar du och ditt barn tillsammans?
- Vilka är de viktigaste insatserna för ditt barn?
- Vilka förväntningar har du på ditt barn i framtiden?

Dessa deskriptiva frågeställningar gjorde det möjligt att se vad som var viktigt för den intervjuade att ta upp. Utifrån svaren ställdes sedan följdfrågor, till exempel "När börjar vuxna prata med barn?", "Vem är barnet mest tillsammans med?", "Hur ofta verkar barnet vilja säga något ni inte förstår?" Frågorna var inspirerade av Hwa-Froelich och Vigils artikel (2004) och formulerades med syftet att kunna få synpunkter avseende ansvar och hierarki i relationer samt hantering av osäkerhet/risk (se bilaga 1).

3.2 Deltagare

Intentionen var att fyra föräldrar med kulturell och språklig bakgrund i Somalia respektive Irak skulle delta i djupintervjuer avseende vilka skillnader de upplevt kulturellt och kommunikativt i mötet med svensk kultur.

De deltagande familjerna hade möjlighet att bestämma om intervjun skulle hållas i hemmet eller på habiliteringen samt när på dagen den skulle hållas. Familjerna fick information om att de kunde få tolk vid intervjun. De informerades även om att de skulle få två biobiljetter som tack för deltagandet. Före intervjun togs telefonkontakt för att påminna om tiden för intervjun. Även i samband med ett uteblivande togs telefonkontakt för att ta reda på om familjen önskade boka in en ny tid för intervju. En familj deltog i en intervju på den bestämda tiden.

Urval

Samtliga elva logopederna på barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö ombads att under fyra veckor våren 2016 informera alla familjer de träffade med somalisk eller irakisk bakgrund om studien samt att lämna ut inbjudningar till dessa. Föräldrarna skulle vara födda i och ha levt i hemlandet under sin uppväxt. Logopederna fick ett informationsblad om projektet och intervjuens upplägg som delades ut till familjerna. Detta gjordes oftast i samband med ett annat besök på habiliteringen. Kontakt initierades med fem familjer, två med bakgrund i Somalia och tre med bakgrund i Irak.

Bortfall

Av de fem familjerna föll fyra bort. Dessa familjer uteblev från sammanlagt sex inbokade intervjutillfällen. Samtliga uttryckte sig hela tiden positivt till att bli intervjuade. Efter två uteblivna besök lämnades meddelande på telefonsvarare och familjen ombads ta kontakt, vilket inte skedde. Beslut togs då om att inte fortsätta söka kontakt med familjerna för att boka fler tider för intervju.

Tabell 1. Sammanställning över bortfallet av familjer som gett sitt medgivande till att medverka.

	Ursprungsland	Kontaktsätt	Resultat
Familj 1	Irak	Vid besök på Bou	Uteblivande + återbud
Familj 2	Somalia	Vid besök på Bou	Uteblivande
Familj 3	Somalia	Telefon	Uteblivande
Familj 4	Irak	Vid besök på Bou	Ej nåbar

Familj 1

Vid ett möte bokades tid för intervju tre dagar senare i samband med ett besök på barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö. Familjen uteblev från denna tid. Vid telefonkontakt bokades en ny tid. Modern valde då att förlägga intervjun i hemmet. Samma morgon som intervjun var planerad ringde modern receptionen och avbokade tiden på grund av sjukdom.

Familj 2

Familjen blev informerad om studien av psykolog i samband med besök på barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö. Modern uttryckte sig positivt till att delta i studien. Modern kontaktades och valde plats och tid, men uteblev från denna tid. Vi ringde upp fem minuter efter inbokad tid och modern förklarade att hon hade varit på Barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö och inte hittat oss och sedan hunnit köra hela vägen hem. Hon önskar ingen ny tid för deltagande i studien.

Familj 3

Familjens logoped kontaktar en moster på telefon och informerar om studien. Mostern är positiv till att delta i studien och tid och plats bokas utifrån mosterns önskemål. Mostern uteblir från den inbokade tiden. Vi kontaktar åter mostern på telefon och lämnar ett telefonmeddelande där vi ber henne att kontakta oss kring bokning av ny tid. Ingen kontakt tas.

Familj 4

Modern blev informerad i samband med en utbildning på Barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö och tackade ja till att delta i studien. Det gick sedan inte att nå familjen på telefon för tidbokning trots upprepade försök.

3.3 Etiska överväganden

I informationsbladet och i samtal med föräldrarna betonades att redovisningen av intervjuerna skulle ske på ett sätt som garanterade anonymitet. Deltagandet i studien var frivilligt. Författarna var inte behandlande logopedier till de familjer som bjöds in till intervju. Detta gjorde att föräldrarna inte hamnade i en beroendeställning till intervjuerna, då detta kunde ha påverkat deras deltagande och svar.

3.4 Materialinsamling

Materialinsamlingen kom att resultera i en litteraturstudie och en intervju.

4. Resultat

4.1 Att vara medveten om sin egen kultur – egenbedömning/introspektiv granskning

Huer (1997) rekommenderar att alla som ger insatser till patienter och familjer med en annan kulturell bakgrund ska börja med att göra en egenbedömning för att bli mer lyhörda för sina egna kulturella värderingar och fördomar, kulturellt lämpliga bedömningsstrategier och för att få en förståelse för vilken relation man förväntas ha med familjen. Därigenom kan de professionellas insikt om sitt behov av att tillgodogöra sig ytterligare kunskap om sin egen och andra kulturer öka.

Även Soto (2012) menar att professionella som gör kommunikationsbedömningar ska börja med en introspektiv granskning. Genom att granska sina egna värderingar, övertygelser och beteendemönster blir man medveten om sin egen kulturella identitet. Som professionell är det viktigt att lära sig att känna igen sin egen, kanske omedvetna, kulturella bakgrund, samtidigt som man lär sig se de kulturella dimensionerna i patienternas kommunikationsmönster och språkanvändning (Crago, 1992). En introspektiv granskning leder till och kräver insikt i att ens egna värderingar inte är rätt i sig utan representerar ett perspektiv av många möjliga. Eller som Harry (1997:62) uttrycker det:

”We have come to think of them [our deeply held beliefs] as universal truths that ought to be obvious to any right-thinking person. This makes it very hard for us to listen to beliefs that differ from ours, because we instinctively hear them as wrong.”

Efter en introspektiv granskning ökar förutsättningarna för respektfulla samtal med familjer kring kulturella värderingar och vanor, och att utifrån detta göra mål för kommunikationen som är meningsfulla för föräldrarna (Soto, 2012). En granskning ökar ens medvetenhet om kulturens påverkan på tankar och ageranden och leder till att man får ett annat perspektiv och andra frågeställningar i mötet med föräldrar. Den huvudsakliga frågeställningen uttrycks av Harry (1997:70) som:

“How can I build a bridge between this parent’s point of view and mine?”

Det är viktigt att vara medveten om hur kulturen påverkar familjer, våga lyfta skillnaderna och kunna utforma för barnet och familjen relevanta mål. På detta sätt kan insatser som ger bättre resultat utformas. Att försöka planera insatser som familjen just då är redo för samt att anpassa sitt bemötande över tid allt eftersom familjernas kultur eventuellt blir påverkad av omgivande kulturer gynnar målplaneringen. Om man strävar efter att förstå sig själv och de familjer som man möter vid varje tillfälle, känns det kulturella hindret mindre oöverstigligt (Kalyanpur & Harry, 1997).

Det viktiga är inte att man har samma bakgrund vad gäller till exempel kultur, etnicitet och socioekonomisk status i mötet med familjer. Om man har en vilja att lära sig och förstå familjernas upplevelser och att reflektera kring hur de egna upplevelserna och den egna kulturella bakgrunden formar oss, finns det goda förutsättningar för att för att man ska kunna sätta rätt mål och efter hand även nå målen i habiliteringsarbetet (Kalyanpur & Harry, 1997).

Hwa-Froelich och Vigil (2004) betonar att professionella bör sträva efter att bli medvetna om hur kulturella skillnader påverkar kommunikationen. Kultur överförs mellan generationer genom socialisering av barn, men även via media, lagar, vanor och skolsystem. De beskriver vidare hur man som professionell kan lära sig att samspela på ett sätt som kan tas emot av familjer från olika kulturer. Kulturell kommunikativ kompetens utvecklas när man samspelar med personer från andra kulturer än den egna. Vad som är ett lämpligt kommunikativ beteende i en kultur kan vara olämpligt i en annan kultur.

När man som professionell anpassar sin kommunikation och sitt beteende till de familjer med annan kulturell bakgrund som man möter skapas förutsättningar för att de ska känna sig mer bekväma. Detta förhållningssätt gynnar samarbetet när den optimala kommunikationsförmågan och andra förmågor hos barnet ska bedömas, och är även gynnsamt för att överbrygga kulturella skillnader som kan påverka insatserna. Kulturella värderingar påverkar vilka kommunikativa mål som prioriteras. Olika kulturella perspektiv påverkar hur man i en viss kultur ser på sig själv och hur man vill uppfattas av andra. Det är därför viktigt att vara medveten om att bara den som lever i en specifik kultur kan veta vilka mål som är relevanta i just den kulturen.

4.2 Att förstå olika kommunikativa beteenden - synkroni

Då människor med olika kulturell bakgrund alltmer interagerar är det av vikt att fokusera på att öka individens interkulturella kommunikativa kompetens, det vill säga att öka kunskapen om hur personer från olika

länder och kulturer agerar, kommunicerar och uppfattar världen omkring sig (Hwa Froelish & Vigil 2004; Martin, 2015). Människor från olika kulturer har olika kommunikativa beteenden. Dessa lärs in och internaliseras under uppväxt och socialisering och blir efter hand automatiska och omedvetna. Detta gäller både kommunikativt innehåll och form. När människors icke-verbala beteenden, både rörelser och paralingvistiska beteenden som volym, tonläge och talhastighet är koordinerade, har man nått det tillstånd som kallas synkroni. Vid synkroni, det vill säga när två personers kommunikativa beteenden stämmer överens, upplevs kommunikationen som enklare och man får en känsla av kommunikativt sammanhang och samarbetsvillighet (Martin, 2015).

Motsatsen till synkroni är asynkroni. Asynkroni upplevs stressande och försvårar kommunikation. I interkulturell kommunikation upplevs ofta asynkroni. Professionellas förmåga att få till stånd synkroni i interkulturell kommunikation ger ökade möjligheter att nå samsyn med familjer och att framgångsrikt planera insatser och nå uppsatta mål. Synkroni är en grundsten i mellanmänsklig kommunikation och är avgörande för att skapa ett fokuserat engagemang och en samstämmighet mellan individer från olika kulturer (Kim, 2015). Man kan uppnå synkroni vid interkulturella samtal om minst en av samtalsdeltagarna kan anpassa sina invanda icke-verbala mönster. De kommunikativa beteenden som hjälper till för att nå interkulturell synkroni är anpassning och överensstämmelse. Anpassning innebär att man anpassar sin kommunikation till den individ man pratar med och inte tänker utifrån stereotypa bilder av kulturen. Överensstämmelse innebär att man justerar sina egna invanda beteenden så att de blir mer kongruenta med den andres beteenden. Ju mer anpassning och överensstämmelse i en individs kommunikationsbeteende, desto troligare är det att man uppnår synkroni.

I kulturer som de nordamerikanska och västeuropeiska lägger man mindre vikt vid synkroni i kommunikationen än i kulturer i till exempel Latinamerika, Afrika och Asien. Vid beskrivning av kulturer som lägger hög vikt vid synkroni framkommer till exempel att det tar längre tid att påbörja och avsluta kontakter (Hall 1976; citerad i Kim, 2015).

4.3 Att ställa frågor för att få kunskap om familjers kultur - kartläggning

För att ta reda på familjers uppfattning om barns svårigheter behöver man ställa frågor på ett sätt som underlättar för familjerna att berätta. Westby (1990) och Westby m.fl. (2003) beskriver olika underlättande strategier och förhållningssätt som man kan använda sig av när man ställer frågor, så kallat etnografiskt intervjuande (Westby, 1990).

“Through ethnographic interviewing professionals can ask the right questions to the right people in the right way, and by listening to the answers, they can assist families in discovering the answers to their problems.” (Westby, 1990:111)

Westby (1990) och Westby m. fl. (2003) beskriver vidare att man i intervjusituationer med personer från andra kulturer ska vara medveten om att intervjuarens ålder, kön, etniska bakgrund och även synliga livsstilsval som till exempel frisyr, kläder och tatueringar kan påverka vilka svar man får. Westby (2003) och Harry (1997) beskriver båda att det i olika kulturer är lämpligt att samtala på olika platser, då plats för intervjun kan påverka svaren. Om man till exempel är på habiliteringen kan det styra innehållet i intervjun från barnets vardagsfunktioner till mer medicinska problem jämfört med om man är i familjens hem.

Westby betonar att man ska vara respektfull i intervjusituationen. Ett exempel på att vara respektfull är att acceptera familjens syn på problemet, även om det inte är logiskt för en själv, samt att planera insatserna utifrån familjens syn på problemet.

Det är även viktigt att vara medveten om att det är stor skillnad mellan kulturer kring hur man ger återkoppling när någon berättar något. I vissa kulturer bör man ha ögonkontakt vid samtal, i andra bör man undvika ögonkontakt. Det är också stor skillnad i till exempel hur mycket ljud och nickningar man gör medan andra pratar för att visa att man lyssnar. Om man på dessa sätt anpassar sig till den man intervjuar får man bättre kunskap som grund för insatsen och resultatet av insatsen blir bättre (jmf 1.5). Vid etnografiska intervjuer ska man ge upprepade förklaringar till intervjuens syfte. Den intervjuade styr vad som är viktigt att dela med sig av. Man försöker ta reda på vad patienten gör och inte gör, vad och vem som stöttar patienten för att klara sig som bäst och i vilka situationer patientens förmågor inte kommer fram. Under intervjun ska man inte tolka det den intervjuade säger utan bara upprepa det som sagts som bekräftelse. Det är inte heller lämpligt att ställa varför-frågor, då detta kräver att den som blir intervjuad förstår och har tankar kring orsak-verkan. Istället för att ställa frågan “Varför gör X så när hen är arg?”, kan man fråga efter konkreta exempel, till exempel “Berätta vad X gör när hen är arg” (Westby m. fl., 2003).

Vid en etnografisk intervju börjar man med att ställa så kallade deskriptiva frågor, frågor som ger kunskap om vad familjen tycker är viktigt för dem och hur de uppfattar världen. De mönster som kommer fram i svaren på de deskriptiva frågorna visar vad som är viktigt för den som blir intervjuad. Det finns olika typer av deskriptiva frågor. Exempelvis kan man formulera

en öppen fråga om det man är intresserad av ("Ge ett exempel på vad X gör när hen inte blir förstådd") eller så ställer man en öppen fråga och lyssnar in vad föräldern väljer att berätta om ("Berätta om en typisk måltid"; Westby m. fl., 2003).

Utifrån de mönster som framkommer i svaren på de deskriptiva frågorna ställer man sedan strukturella frågor. Detta är mer ingående frågor som ger kunskap om detaljer kring det som intresserar intervjuaren. Exempel på strukturella frågor är "Vad har läkaren berättat om X:s självskadebeteende?", "Vilka är orsakerna till att ni inte använt ståskalet?", "Hur visar X att hen vill ha något?". Ett etnografiskt intervjusätt leder till att professionella kan utforma mer realistiska och meningsfulla mål och utforma insatser som familjen/patienten kan ta emot (Westby 1990; Westby m. fl., 2003).

4.4 Att kartlägga kultur

Den kulturella bakgrunden påverkar hur mycket man förväntar sig att ett barn ska kommunicera och även hur man kommunicerar med ett barn. En analys av barnets och familjens kommunikativa behov behöver göras innan man tittar på barnets förmågor (Pickl, 2011). Föräldrar till barn med funktionsnedsättning har rätt att ses som experter på sina barn (Goldbart & Marshall, 2004).

Inför en insats till en patient och en familj hjälper det om de professionella tar reda på familjemedlemmarnas tankar kring funktionsnedsättning och kommunikationsstil. Man behöver också titta på hur olika personer interagerar i familjen, utbildningsnivå, uppfattning om arbete och fritid, uppfattning om tid och rum, vilka förväntningar man har och vad man strävar efter.

Ett sätt att bli medveten om den specifika familjens kultur är att ställa specifika frågor (Huer, 1997). Man bör exempelvis fråga:

- Hur beskriver du ditt barn?
- Vilket språk pratar eller förstår barnet bäst?
- Vem är barnet mest tillsammans med?
- Vem är det som bestämmer i er familj?
- Vad har du för förväntningar på ditt barns framtid?
- Vilka insatser prioriterar du för ditt barn?

När man ska inleda en kontakt med en familj är det viktigt att de som är beslutsfattare i familjen är närvarande. I vissa kulturer tillfrågas den äldre generationen innan några insatser genomförs (Soto, Huer & Taylor 1997;

citerad i Huer, 1997). För att habiliteringens arbete ska få genomslag är det viktigt att den faktiska beslutsfattaren inkluderas i diskussionen.

För att insatser och bedömningar ska lyckas är det viktigt att möta familjerna på ett för dem acceptabelt sätt. Pickl (2011) lyfter vikten av samspelet mellan föräldrar och skolpersonal för en lyckad skolbaserad intervention och för framgång i användandet av kommunikativt stöd. En försvårande omständighet är att många föräldrar till flerspråkiga barn med funktionsnedsättning inte alltid berättar om familjens svårigheter gällande sitt barns funktionsnedsättning och specifika kommunikationssätt. Orsaken till detta kan vara språkliga svårigheter, att föräldrar inte vill dela med sig av sitt privatliv när en tolk är med, kulturella tankesätt (att det i hemlandet anses olämpligt att dela med sig av personliga svårigheter till personal) eller personalens inställning. Ett exempel på när personalens inställning får en negativ inverkan är när personal inte åker på hembesök trots inbjudan från familjen, något som kan uppfattas som kränkande.

4.5 Att förstå ansvar, hierarki och osäkerhet – kontinuum

Resultatet av intervjun redovisas nedan med utgångspunkt i de variabler som beskrivs av Hwa Froelich och Vigil (2004), nämligen *ansvar i relationer, hierarki i relationer* och *hantering av osäkerhet/risk*.

Intervjun hölls under drygt en timme på barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö. Intervjun skedde utan tolk, då mamman föredrog detta. Modern uttryckte att hon inte identifierar sig med den stora gruppen irakier då hon tillhörde en minoritet i Irak. Hon berättade vidare att det är stora kulturella skillnader mellan olika grupper inom samhället, bland annat baserat på religion. Modern förmedlade att stora delar av befolkningen i Irak tycker att det är en synd att ha en funktionsnedsättning och ser människor med funktionsnedsättning som galna. Hon betonar samtidigt att alla inte har denna människosyn. Hon uttrycker en oro för vad som hade hänt hennes barn om familjen stannat kvar i hemlandet.

4.6 Ansvar i relationer

Mamman beskriver att hon vill ta hand om sitt barn så länge hon kan och att hen får bo med familjen så länge hon lever och orkar. Hon ser samtidigt en fördel med att hen blir mer självständig och kan klara sig själv om det behövs i framtiden.

4.7 Hierarki i relationer

Mamman beskriver att det är besvärligt när barnet inte kan uppföra sig som förväntat när släktingar kommer på besök. Man förväntas att möta släkt med värme trots att man inte träffat slakten tidigare, och kunna visa detta på rätt sätt. Barnet behöver kunna hantera två kulturer då förväntningarna på barnet växlar beroende på vem dem träffar.

4.8 Hantering av osäkerhet/risk

Missförstånd som kan uppstå i mötet mellan en hierarkisk och en icke-hierarkisk kultur bekräftas i intervjun. Mamman uttrycker stor förvåning när vi pratar om hur man kan ge instruktioner och råd på ett indirekt sätt i Sverige. Hon önskar att någon hade berättat detta för henne tidigare då hon är van vid och förväntar sig mer direkta och tydliga instruktioner. Hon önskar att någon berättat om dessa skillnader på SFI (Svenska För Invandrare).

Sammanfattningsvis förefaller mamman befinna sig på olika ställen på de tre kulturella kontinuum som tidigare nämnts, och i vissa avseende följer ett västeuropeiskt kulturmönster och i andra avseenden inte gör det.

5. Diskussion

Vi ser världen genom vår kulturs ögon. Kulturen hjälper oss att förstå innebörden av och meningen i det som händer runt omkring oss. Kulturen är en så stor del av oss att vi ofta är helt omedvetna om den egna kulturen och endast blir medvetna om den i mötet med andra kulturer. Vi påverkas av vår egen kultur men vi påverkas även av andra kulturer vi möter i vardagen.

Med utgångspunkt, framförallt från litteraturgenomgången men även intervjun, ser vi att det är av stor vikt att alltid prata om kultur och värderingar med familjer. Dels är det stora kulturella skillnader inom länder och dels påverkas familjer i olika grad av sitt möte med den svenska kulturen. Om man generaliserar finns det en risk för att habiliteringens insatser inte anpassas på rätt sätt och därför inte når fram i mötet med familjen. Varje familj är unik.

Under många år har personal inom habiliteringen blivit vana vid att möta personer från andra kulturer. Man kommer nära familjer från olika kulturer, från olika delar av världen, från olika socialgrupper, med olika levnadsförhållanden och olika trosuppfattningar. I dessa möten utvecklas en kulturell kommunikativ kompetens, som underlättar i kommunikationen med familjerna. Utvecklingen av kulturell kommunikativ kompetens

underlättas om man som personal är medveten om sina egna kulturella perspektiv, har kunskap om de svårigheter som kan uppstå i mötet med andra kulturer samt har en organisation som tillåter de anpassningar som behövs. Med utgångspunkt från resultaten av denna studie behöver man lyfta fram den kompetens och ge de förutsättningar som behövs för att anpassa kommunikation och bemötande utifrån de kulturella behoven. För att kunna nå fram till familjer behöver man i så hög grad som möjligt kunna anpassa var man träffas, hur mötena planeras och vem man träffar utifrån hur man får till en fungerande kommunikation. Det är även viktigt att det finns en flexibilitet i arbetssättet och i bemötandet, och att samtliga medarbetare blir medvetna om och får möjlighet att utveckla kulturell kommunikativ kompetens.

I bakgrunden belyses fyra utmaningar av Soto och Yu (2014) gällande hur professionella hanterar kommunikationsinsatser till personer med annan kulturell bakgrund (hur man bedömer den språkliga förmågan, hur man stimulerar språkutvecklingen, vilket språk interventionen ska ges på samt hur man stöttar familjer som talar ett annat språk och kommer från en annan kultur). Vi har försökt besvara en av dessa utmaningar genom att beskriva hur man kan stötta familjer som talar ett annat språk och som kommer från en annan kultur. Det finns en risk för att barnets språkliga förmåga felbedöms och att insatserna riktas fel om kunskap om hur språk och kultur påverkar kommunikationen saknas. Det är också viktigt att kommunikationen anpassas i kontakten med personer från olika kulturer. Detta är frågeställningar som uppkommer inte minst på barn- och ungdomshabiliteringen i Malmö men även i resten av omvärlden i en tid av ökad rörlighet hos människor av olika orsaker. Det framkommer att mer forskning behövs inom området, främst gällande icke-västerländska kulturer.

Fyra av fem familjer föll bort före intervjun trots att de sagt att de ville delta. Även detta kan analyseras utifrån de variabler som Hwa Froelich och Vigil (2004) beskriver. Familjerna kommer alla från kulturer som värderar ömsesidigt beroende i relationer. I dessa kulturer föredrar man att vara samstämmig, till exempel att inte uttrycka tankar som går mot gruppens tankar, och det är viktigt att vara överens och visa att man är överens. Detta kan förklara att man väljer att tacka ja till att delta i en intervju även om man egentligen inte vill. Samtliga familjer kom också från hierarkiska kulturer, och i mötet med vår icke-hierarkiska kultur kan det vara svårt för familjerna att uttrycka att man inte vill göra något som någon med högre hierarkisk ställning ber dem att göra. Ytterligare en tolkning är att bortfallet delvis kan bero på att personer från en kultur som undviker osäkerhet, när de riskerar att hamna i en situation som de inte vet hur de ska förhålla sig till, undviker den osäkra situationen och därför uteblir. Alla

dessa faktorer behöver vi förhålla oss till i kontakten med familjer från andra kulturer.

I den genomförda intervjun ser vi att föräldern beskriver att hon inte tillhör majoritetskulturen i sitt hemland. Hon beskriver även en omfattande anpassning till den svenska kulturen. Detta är ett tydligt exempel på det som beskrivs i mycket av litteraturen, nämligen att man måste ta reda på varje familjs specifika kultur och inte ha förutfattade meningar. Detta möjliggör respektfulla samtal samt att kunna sätta mål för kommunikationsförmågan som är meningsfulla för föräldrarna. Att använda Hwa Froelich och Vigils (2004) indelning av kulturer (ansvar i relationer, hierarki i relationer samt hantering av osäkerhet/risk) gav stöd i vilka frågor som skulle ställas under intervjun och i tolkningen av svaren. Utifrån intervjusvaren ser man tydligt att familjen inte har samma behov av att fokusera på barnets självständighet utan ett större behov av att lära sig i kulturen acceptabla sociala etiketter. I en kultur som lägger större vikt vid hierarki i relationerna är det viktigt att kunna föra sig och till exempel visa respekt för sin familj och sina släktingar. Modern visar förvåning när det gäller hur man inom den svenska kulturen uttrycker instruktioner på ett mer indirekt sätt och önskar att hon fått denna information tidigare. Det hade underlättat för familjen om habiliteringspersonal eller någon annan hade kunnat tydliggöra hur man i Sverige ofta ger instruktioner alternativt att anpassa hur råd och instruktioner ges.

Under 2010-talet har barn- och ungdomshabiliteringen i Region Skåne utbildat ett flertal logopedier inom nätverksarbete enligt Karlstadmodellen¹. Här betonas att man som medarbetare ska lyssna på föräldrarna och utgå från deras världsbild och deras bild av barnet och barnets kommunikation. Föräldrarna och nätverket ska vara styrande i att sätta mål och planera insatser med hjälp av logopedens kunskap kring kommunikation. Westby (1990) och Westby m.fl. (2003) beskriver att denna typ av synsätt krävs för att man ska kunna underlätta ett barns kommunikation. De beskriver att ett etnografiskt intervjusätt skulle kunna tillföra ytterligare en dimension vid habiliteringsplaneringsmöten. Man bör inleda med en öppen deskriptiv fråga för att sedan fortsätta fördjupa sig i det familjen är intresserad av. Det är viktigt att komma ihåg att platsen för samtalet och habiliteringspersonalens närvaro påverkar svaren och styr föräldrarnas tänkande på ett ofta omedvetet sätt. I dag upplever vi att habiliteringsplaneringar med familjer med annan kulturell bakgrund till större del styrs av personalen än i planeringar med andra familjer. Det är

¹ Karlstadmodellen är en modell för språkträning för barn, unga och vuxna framtagen av Irene Johansson.

även begränsat hur många i personalen som deltar på mötena, vilket gör att alla yrkesgrupper inte kan vara representerade. Detta i sin tur kan styra vad föräldrarna kommer att tänka på och väljer att ta upp på mötet. Ett sätt att komma runt hur vi i våra yrkesroller styr familjernas tänkande vore att använda grafiskt stöd för barnet och föräldrarna, och på så sätt illustrera vilka livsområden man kan ta upp vid möten på habiliteringen.

En viktig faktor för att uppsatta mål för en insats ska uppnås är att kommunikationen med familjen fungerar. För detta krävs att familjens och personalens kommunikativa beteenden stämmer överens (synkroni). På så sätt upplevs kommunikationen som enklare och man får en känsla av ett kommunikativt sammanhang vilket ökar samarbetsvilligheten. Habiliteringens arbete hade underlättats om personalen var medveten om hur förutsättningarna för synkroni kan ökas, och hur man känner igen när en kommunikation blir asynkron. Att få tillgång till dessa verktyg kan leda till att man oftare kommer fram till för familjen adekvata mål och lämpliga insatser, vilket gynnar både patienten och habiliteringen. På så sätt kan vi ge rätt insatser och använda habiliteringens resurser på bästa sätt för familjen.

Habiliteringens insatser baseras till stor del på västerländsk forskning. Det saknas tillgänglig forskning kring språktillägnande och kommunikation i arabiska och afrikanska kulturer. Detta är en stor brist i arbetet med familjer med annan kulturell bakgrund, och denna brist på kunskap måste man förhålla sig till och ta hänsyn till. Ett exempel på en komplikation är vid föräldrautbildningar i kommunikation och vid de insatser som ges till barn på tidig kommunikativ nivå. Dessa har en tydlig evidensbaserad grund, men man behöver reflektera över familjens kulturella bakgrund och vara medveten om att evidensen är framtagen med västerländska förhållanden som grund. Ett sätt att ta hänsyn till detta är att stanna upp och reflektera kring hur familjens kulturella förutsättningar ser ut tillsammans med familjen innan insatser ges. Sannolikt behöver mer tid ges till familjer med annan kulturell bakgrund än vad som görs idag. Både mer tid till kartläggning och mer tid för reflektion efter en insats kan behövas. Man behöver också reflektera kring vem som är den faktiska beslutsfattaren i familjen och inkludera även denna person i habiliteringsprocessen för att kunna nå bästa möjliga resultat.

Eftersom det är svårt att värdera den västerländskt baserade evidensen i förhållande till andra kulturer behöver hänsyn till detta även tas i prioriteringsarbetet. Det är bra att veta vad som ska prioriteras på gruppnivå, men också viktigt att kunna anpassa insatserna till andra kulturer och att förhålla sig ödmjuk till att tillgänglig evidens kanske inte alltid kan appliceras på alla som vi möter.

Som Kalyanpur och Harry (1997) beskriver finns det också ett behov av att hela tiden vara flexibel i bemötandet av familjer efterhand som deras kulturella förhållningssätt genomgår naturliga förändringar och påverkas i mötet med andra kulturer. Denna flexibilitet kräver reflektion och en öppen diskussion inom habiliteringen kring kulturer och kulturella uttryck.

6. Slutsatser

- Professionella behöver vara medvetna om hur kulturspecifika värderingar och tankesätt kan se ut och hur detta påverkar i mötet med familjer med annan kulturell bakgrund.
- Genom att göra en egenbedömning ges man möjlighet att få insikt i sin egen kultur och hur den kan påverka i arbetet med familjer med annan kulturell bakgrund.
- Det är viktigt att personal få mer kunskap om hur man kan leda ett samtal för att på bästa sätt få information om vad som är viktigt för familjen, och därigenom lättare sätta för familjen relevanta mål.
- Det bör finnas möjlighet till information, reflektion och öppen diskussion inom habiliteringen kring kulturer och kulturella intryck.
- Det är viktigt att man blir medveten om att familjer från olika kulturer uppfattar och svarar på frågor på ett sätt som reflekterar deras kultur. Ökad kunskap om detta kan leda till ökad förståelse för till exempel föräldrar som tackar ja till insatser men uteblir och för barn som presterar lågt på testning på grund av kulturella skillnader i hur man förhåller sig till och svarar på frågor.
- I arbetet med familjer med annan kulturell bakgrund behövs mer tid för kartläggning inför en insats och för reflektion efter en insats än för andra familjer.

7. Implementering

- Resultaten i rapporten kommer att spridas på t ex vid yrkesträffar inom barn- och ungdomshabiliteringen och vid nationella konferenser. Fortsatt arbete med att ta fram material som underlättar för personal i mötet med familjer med annan kultur är önskvärt.
- För att underlätta för personalen skulle en frågebänk kunna utvecklas, där man får stöd i hur man kan lyfta kulturella aspekter på ett lämpligt sätt.
- Det bör på enhets- och teamnivå finnas möjlighet till information, reflektion och öppen diskussion inom habiliteringen kring kulturer och kulturella intryck.

Referenser

- Chao, R. K. (1994). Beyond parental control and authoritarian parenting style: Understanding Chinese parenting through the cultural notion of training. *Child Development*, 65: 1111-1119.
- Crago, M. B. (1992). *Ethnography and language socialization: A cross-cultural perspective*. School of Human Communication Disorders. McGill University.
- Crago, M. & Eriks-Brophy, A. (1993). Feeling right: Approaches to family's culture (Monograph). *The Volta Review*, 95, 123-129.
- Goldbart, J. & Marshall, J. (2004). "Pushes and Pulls" on the Parents of Children who use AAC. *Augmentative and Alternative Communication*, 20 (4): 194-208.
- Hall, E. (1976). *Beyond culture*. Garden City, NY: Anchor Books/Doubleday.
- Harry, B. (1997). Leaning Forward or Bending Over Backwards: Cultural Reciprocity in Working With Families. *Journal of Early Intervention*, 21(1): 62-72.
- Huer, M. (1997). Culturally Inclusive Assessments for Children Using Augmentative and Alternative Communication (AAC). *Journal of Children's Communication Development*, 19(1): 23-34.
- Hwa Froelich, D. & Vigil, D. (2004). Three Aspects of Cultural Influence on Communication: A Literature Review. *Communication Disorders Quarterly*, 25(3): 107-118.
- Kalyanpur, M. & Harry, B. (1997). A Posture of Reciprocity: A Practical Approach to Collaboration Between Professionals and Parents of Culturally Diverse Backgrounds. *Journal of Child and Family Studies*, 6(4): 487-509.
- Khamis-Dakwar, R. & Khattab, G. (2011). Cultural and linguistic considerations in language assessment and intervention for levantine arabic speaking children. *Perspectives on Communication Disorders and Sciences in Culturally and Linguistically Diverse Populations*, 21:78-88.
- Kim, Y. (2015). Achieving Synchrony: A foundational dimension of intercultural communication competence. *International Journal of Intercultural Relations*, 48: 27-37.

Lieven, E. & Stoll, S. (2013). Early Communicative Development in two Cultures: A Comparison of the Communicative Environments of Children from Two Cultures. *Human Development*, 56: 178-206.

Marshall, J., (2000). Critical Reflections on the Cultural Influences in Identification and Habilitation of Children with Speech and Language Difficulties. *International Journal of Disability, Development and Education*, 47(4):355-369.

Martin, J. N. (2015). Revisiting intercultural communication competence: where to go from here. *International Journal of Intercultural Relations*, 48: 6-8.

Pickl, G. (2011). Communication Intervention in Children with Severe Disabilities and Multilingual Backgrounds: Perception of Pedagogues and Parents. *Augmentative and Alternative Communication*, 27(4): 229-244.

Soto, G. (2012). Training Partners in AAC in Culturally Diverse Families. *Perspectives on Augmentative & Alternative Communication*, 21 (4): 144-150.

Soto, G., Huer, M. & Taylor, O. (1997). Multicultural issues. I L. Lloyd, D. Fuller & H. Arvidsson (red.) *Augmentative and alternative communication*. Boston, MA: Allyn and Bacon, 406-413.

Soto, G. & Yu, B. (2014). Considerations for the Provision of Services to Bilingual Children Who Use Augmentative and Alternative Communication. *Augmentative and Alternative Communication*, 30(1): 83-92.

The Hanen Center (uå). <http://www.hanen.org/Home.aspx/> Uppgift hämtad: 2017-01-10.

Vigil, D. & Hwa Froelich, D. (2004). Interaction Styles in Minority Caregivers: Implications for Intervention. *Communication Disorders Quarterly*, 25(3): 119-126.

Westby, C. (1990). Ethnographic interviewing: Asking the right questions to the right people in the right way. *Journal of childhood Communication Disorders*, 13(1): 101-111.

Westby, C., Burda, A. & Mehta, Z. (2003). "Asking the right questions in the right ways". *The Asha leader*, 8: 4-17.

Intervju

Vi träffas idag för att vi ska försöka öka habiliteringens förståelse för olika kulturer och hur vi ska kunna stötta människor från olika kulturer vars barn har funktionshinder och svårt med kommunikation. I olika kulturer har man olika sätt att se på barn, barns lärande, barns kommunikation och kring funktionshinder och vad som är viktigt i familjen.

Deskriptiv fråga:

Berätta om er kultur!

Följdfrågor:

Vad pratar ni för språk i familjen?
I vilken ålder brukar barn börja prata?
När börjar vuxna prata med barnen?
När börjar barn prata med varandra?
Hur ofta pratar hela familjen med varandra?
Vem är barnet tillsammans med?
Vem är det som bestämmer i er familj?

Deskriptiv fråga:

Beskriv en typisk dag. När kommunicerar ditt barn, när kommunicerar du och ditt barn?

Följdfrågor:

Tycker ni att ert barns kommunikationsförmåga fungerar bra?
Hur ofta verkar barnet vilja säga något ni inte förstår? Exempel?
Verkar barnet kommunicera lika bra med alla i familjen, i skolan och med kompisar eller är det lättare för barnet att kommunicera med vissa personer?
Händer det att barnet blir frustrerat i vissa situationer eller med vissa personer på grund av bristande kommunikation?
Har ditt barn haft tillgång till AKK?

Deskriptiva frågor:

Vilka är de viktigaste insatserna för ert barn?
Vilka förväntningar har du på ditt barn i framtiden?

Följdfrågor:

Hur är er kultur vad gäller hantering av osäkerhet, är det ok att prova sig fram till hur man ska göra en sak eller ska man låta någon visa eller vänta tills man vet?
Om vi som professionella här i Sverige föreslår något som vi tycker att ert barn behöver träna, blir det lättast om vi berättar precis hur man ska göra

det eller blir det lättare om vi ger några förslag på hur man skulle kunna göra och säger att det kanske vore bra?

Till exempel om du är hos läkaren med ditt barn och läkaren vill att barnet ska använda en kräm. Vilket uttryckssätt stämmer bäst med din kultur:

- Du måste smörja in barnet med kräm varje dag.
- Det vore bra om ni kunde smörja in barnet med kräm regelbundet.